

ղեցական ժողով դուժարել, պարագայ մը, որ ի վեր կհանէ ն. Ս. Սթաթեան լայն ոգին, հետևաբար այսպիսի ժողովի մը ենթարկուելիք անհրաժեշտ խնդիրներու համար խորհրդակցութիւն մը կատարելու և յիշատակագիր մը պատրաստելու համար, համագումար ժողով մը հրաւիրուի Պօլսոյ մէջ, եպիսկոպոսներէ, քարոզիչ վարդապետներէ, աւագերէցներէ և աթոռակալներէ բաղկացած: Ազգային ժողովն ալ իր բաղձանքներն յայտնող դիր մը պատրաստելով պիտի ներկայացնէ, բայց կրօնականներուն ներկայացնելիք դիրը պիտի վերաբերի զուտ եկեղեցւոյ, կանոնական և ծիսական խնդիրներու, առանց խնդիր յուղեցու դաւանութեան վրայ, որ անվիճելի է, ինչպէս Ս. Հայրապետն ալ կըսէ:

Կրօնական ժողովը մասնաւորապէս պէտք կըգայ ամուսնական ճիւղահամարի և պատկազրութեան ժամանակի ու ծիսական ուրիշ խնդիրներու մասին ուշադրութիւնն հրաւիրել Վեհ. Հայրապետին: Հարկաւ օրացոյցին մէջ սպրդած աւելորդ յիշատակութիւններն յստակելու խնդիրն ալ խորհրդակցութեան առարկայ պիտի ըլլայ և եկեղեցւոյ մէջ օտարամուտ խորթութիւններ միանգամ ընդ միշտ մէկ կողմ պիտի դրուին: Կրօնական ժողովն ընդունեց Գնէլ Ժ. վարդ. ի այս առաջարկն և որոշեց համագումար ժողովն հրաւիրելով այսպիսի խնդիրներու համար խորհրդակցել, վիճաբանել, և արդիւնքն հաղորդել Վեհ. Հայրապետին:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մշակը (№ 150) հաղորդում է, որ Կ. Պօլսոյ հայոց պատրիարք Տ. Եղիշէ Արքեպիսկոպոսը հետն ունենալով կրօնական և քաղաքական ժողովների անդամներից ոմանց յունիսի 29-ին շնորհաւորութեան այցելութիւն է տուել հայ կաթոլիկների պատրիարք Թերզեանին:

Սիրալիր ընդունելութեան ժամանակ խօսակցութեան նիւթն եղել է կրօնապէս վտարանջած ազգի մէջ միասիրտ գործակցութիւն թէ հոգևորականների և թէ աշխարհականների կողմից ազգի ընդհանրութեան օգտին:

Թերզեան Սրբազանը ասել է.

«Ձեռք կրնար ըսել, թէ մեր գործը աւարտած է. մեր միջև սէրը և միութիւնը աւելի պիտի դիւրացնեն մեր

գործերը. մեր ցաւերը աւելի պիտի թեթեւան և մեր սիրտերը բաբախեն միևնոյն զգացումներով: Մենք եղբայրական համագործակցող ուժի պէտք ունինք: Արդ, մեր խնդակցութիւնը և ներքին գոհունակութիւնը կը յայտնենք ձեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ:

Իսկ մեր սրբազան պատրիարքը իւր միտքը ամփոփել է հետեւեալ կերպով.

«Մէկդի դնելով կրօնքը, մենք ազգովի կրնանք միանալ՝ կրթական հիմքու վերայ, կըբաւէ մեզի»:

Սրբազան Թերզեանի խօսքերը նշանակալից են նրանով, որ արտասանուած են պատշաճ զգուշաւորութեամբ:

Հայ-Հռոմէականաց Կ. Պատրիարքն

Ի Կայսերական պալատ.

Տ. Թէրզեան Սրբազան, երէկ, յունիսի Տ-ին իր անդրանիկ այցելութիւնը տուաւ Կայս. պալատ և դահլիճին անդամներուն, խօսեցաւ Կիլիկիոյ աղէտին վրայ, կարօտութիւնները պարզեց, Մուշի տաքնապալիւր կաղութեան վրայ կառավարութեան լուրջ ուշադրութիւնն հրաւիրեց, խօսեցաւ հասարակութեան պէտքերուն վրայ, կորովի և ազդու գործունէութեան մը սկիզբը տալով: Իրեն կընկերանային Գոյունեան և Արմիարեան Գերապոյցածառները, Իսկէնտէրեան վարդ.-ը, Գրիգոր Ոսկեան, Անտօն Ագնաւորեան էֆ.-ներն և պալատական հիւրամեծար Թալէադ պէյ:

Պատրիարքարանի լիոգոցին մէջ խուռն բազմութիւն հաւաքուած էր, որ ծափահարութիւններով ողջունեց զինք: Պալատան մէջ ընդունուեցաւ Ա. քարտուղարին և Ա. սենեկապետին կողմէ և սպասման որահին մէջ պատուասիրութիւններ ընծայուեցէ վերջ, Կալիպ վաշայի կողմէ առաջնորդուեցաւ Կայսեր մօտ, իր հետևորդ եկեղեցական դասուն և վաշակաւն ներկայացուցիչներուն հետ: Գահոյից դահլիճին մէջ Կայսրն յօանկայս ընդունեց զիրենք: Տ. Թէրզեան Սրբազան գրաւոր ուղերձ մը կարդաց, ուր շնորհակալութիւն կ'յայտնէր, թէ երեսուն տարուան յոռի վարչութենէ մը յետոյ, Սահմանադրական առաջին կայսեր ներկայանալու պատիւին կարժանանայ և Կայս. արեւշատութեան համար բարեմաղթութիւններ քրաւ: Կայսրն հրաւիրեց, որ հիւրերը նստին, և անմիջապէս

խօսք առնելով Տ. Թէրզեան Սրբազան, ըսաւ թէ երբ նորին Վեհափառութիւնը Կայսր Կհրճակուէր, անդին Ատանայի մէջ ամէնք որ արցունք կ'թափէր և այս արտասուքներն ուրախութեան արցունքի փոխուեցան, երբ տեսներ զթափառ հայր մը որ Սամ. Հայրենիքին զահուն վրայ կը աղմէր, ըսաւ: Սուլթանը պատասխանեց. «Ատանայի աղէտը, ինչպէս բոլոր Սամանցիներուն, նոյնպէս ինձի ալ շատ ցաւ պատճառած է: Խմացայ թէ դուք ալ Ատանայի առաջնորդն էք և այս գէպքին ատեն ներկայ եղած էք հոն: Աղէտէն ետք շատ գիշերներ անքուն անցուցի, և շատ անգամներ արտասուեցի այնպէս չէ», Սուլթանը դարձաւ հիւրամեծար Կալիպ փաշայի կողմը, սր գլխովը հաստատական նշան տուաւ: Կայսրը շարունակեց. «Ես իմ հպատակներս անխտրաբար կ'սիրեմ, անոնց ունեցած մէկ վիշտը իմա ալ է. ես կուզեմ որ ժողովուրդս երջանիկ ըլլայ, հոգ չէ թէ ինձի զօրախառութիւններ պատահին»: Թէրզեան Սրբազան կրկին շնորհակալութիւններ յայտնելով, հրաժեշտ առաւ և իր հետևորդներով ուղղուեցաւ Բ. Դուռ: Վարչապետն Սամ. Խորհրդարան գացած ըլլալով կըացակայէր, հետևաբար Թէրզեան Սրբազան այցելեց Եպիսկոպոսական Խորհրդական Ատիլ պէյի և ըսաւ. թէ Մուշէն անցեալ որ հեռագիր ստացած է երկու Հայհռոմէականներու սպանութեան վրայ և այնոր ալ ընդարձակ նամակ մը առի, ըսաւ, որ յանցաւորներուն անպատիժ մնացած ըլլալը կ'յայտնէ: Յետադիմական շարժում կայ և կ'փակցուի, որ Մուշն ալ երկրորդ Ատանա մը դառնայ: Ատիլ պէյ փութաց ընդմիջելու՝ «Ատառած չընէ», ըսելով: Թէրզեան Սրբազան շտապակեցով իր բողոքն՝ ըսաւ թէ պէտք է կոտորափարութիւնն արթուն դառնուի և ամէն միջոց պէտք է գործադրէ չարիքին առաջն առնելու համար: Յետոյ յանձնարարեց վարչապետին հաղորդել թէ Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած գումարէն այրացաւեր եկեղեցիներու և դպրոցներու շինութեան համար բան մը չէ վճարուած է և հէք աղէտեալները թշուառ ու անպաշտպան կը հեծեն: Թէրզեան Սրբազան թէև պիտի այցելէր դատական, ներքին և արտաքին գործոց նախարարներուն ալ, ըսոյց ամէնքն ալ կըացակայէին, ուստի տեսակցեցաւ կրօնից Տեսուչին հետ:

Յետոյ պատերազմական պաշտօնատունն երթալով այցելեց Մահմուտ Շէվքէթ Ֆաշայի, որ սիրալիւր ընդունելութիւն մ'ըրաւ: Նախարարն ըսաւ թէ քիչ առաջ մեկնած էր քովէն Ատանայի կուսակալը, և յանձնարած էր անոր պէտք եղածը: Թէրզեան Սրբազան պատասխանեց, թէ ուրախ պիտի ըլլար զինքն այնտեղ գտնելով, որովհետև ձէմալ պէյ թէև պատուա-

կան, եռանդուն երիտասարդ զինուորական մ' է, բայց Ատանայի համար իր ծրագիրները դործնական արդիւնք մը առած չեն դեռ ու կմնան տեսական վիճակի մէջ: Հակառակ Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած ըլլալուն, տակաւին չյանձնուեցաւ Ատանայի այրացաւեր եկեղեցիներուն և դպրոցներուն շինութեան յատկացուած գումարը, ըսաւ, և խնդրեց փութացնել զայն: Սրբազանն յետոյ զինուորագրութեան վրայ դարձնելով խօսքը, ըսաւ թէ երբ հայ զինուորներ բանակին մէջ կառնուին՝ ինչո՞ւ հայ սպաներ ալ հասցնելու գիւրութիւն չի տրուիր: Նախարարը պատասխանեց, թէ ներկայ դպրոցական շրջանէն սկսեալ Իսաաիէյի շրջանաւարտները տարի մը մնայն սպաներու վարժարանն յաճախելով պիտի կրնան սպայի վկայական ստանալ: Թէրզեան Սրբազան յետոյ իր հետևորդներով հրաժեշտ առաւ պատերազմական նախարարէն և վերագարծաւ Ս. Պատրիարքարան:

Յունիս 13, կիրակի օր կատարուեցաւ Կաթողիկոսական օրհնութիւնը Պատրիարքանիստ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան գեապաններու, ծանօթ հայ և հայ-հոռմէական բարձր անձնաւորութիւններու և քաղմաթիւ ժողովրդեան: Այս առթիւ երեսն ելած շահեկան խնդիր մը արժանի է յիշատակութեան: Հայ-հոռմէական եկեղեցականք ոմանք, նաև կարգ մը աշխարհականք պնդեցին, թէ քանի որ իրենց բոլոր ծէսերը կը կատարուին Հայ, եկեղեցւոյ արարողութեամբ, պէտք է օծուի նաև Կաթողիկոսը, մինչդեռ ցարգ կատարուածը օրհնութեան կամ եպիսկոպոսաց կողմէ ձեռնադրութեան, և քողի ու գաւազանի նուիրման արարողութիւնն է: Ուրիշներ պնդեցին, թէ Կաթողիկոսներու օծումը հայ եկեղեցւոյ մէջ մտած է վերջին ժամանակներ տղգին քաղաքական վիճակը վերնալէն ետքը, և մերթ տեղի ունեցած է և մերթ ալ չէ ունեցած, Օծման փափաքողները փաստ գտնելու համար ձեռագիրներ պրպտելու հետապնդեցան, և մասնաւորապէս Միթիթարեան համակրելի վարդապետ մը՝ Հ. Սահակ Տ. Մովսէսեան՝ Գուրեան Ամեն. Ս. Պատրիարք հօր արտօնութեամբ Ղալաթիոյ մատենադարա-

նին ձեռագիրները աչքէ անցուց, և դտաւ 360 տարուան ձեռագիր մը, որ կաթողիկոսական օծում չի յիշատակեր, այլ միայն օրհնութիւն և ձեռնադրութիւն: Բայց կան ուրիշ ձեռագիրներ ալ, որոնք ունին օծման կարգը և որոնցմէ ընդօրինակուած են էջմիածնայ և Սոսյ մէջ տպեալ օծման կարգերը: Եղրակացութիւնն այն եղաւ, որ այս անգամ ևս Հայ-Հռոմէական Կ. Պատրիարքներու համար գործադրուած սովորական արարողութիւնը տեղի ունենայ, մինչև որ օծման մասին յառաջիկային Սինոդով կարգադրութիւն մ'ըլլայ:

(Տաճար)

ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՅԻ

Պրաւօսլաւ Եկեղեցի.

«Церк. Вѣст.».— շաբաթաթերթը առում է, որ իրաւանց նախարարութիւնը ամուսնալուծութեան գործադարութեան մասին նոր ծրագիր է կազմում, որով թէև ամուսնալուծութիւնը ըստ առաջնոյն մնում է հոգևոր իշխանութեան իրաւանց տակ, բայց ամուսնալուծութեան առիթ եղող փաստերը քննելը և վճռելը յանձնուում է աշխարհիկ դատաստանի:

«Слово» լրագիրը հարցնում է՝ աշխարհիկ դատարանի վճիռը պարտաւորական պէտք լինի՞ հոգևոր դատարանի համար թէ ոչ, — այս հարցի համար որոշ ցուցում չկայ օրինագծի մէջ, այլ միայն ամուսնալուծական դատաւարութեան մէջ ձգձգումն մեծանում է:

Հոկտեմբերեանները մի օրինագիծ են ներկայացրել Պետական Դումային, պրաւօսլաւ ծուխի իրաւունքի մասին, որին Դումայի բոլոր կուսակցութիւններն էլ համակրութեամբ են վերաբերում, ուստի և յաջող լուծումն անկասկած է: